

Vattenproduktion
VB, Bornsjön
Gunnar Schön

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

Jordbruket vid Bornsjön

Hållbart jordbruk vid Bornsjön, ett jordbruk utan bekämpningsmedel och med en ekologisk växtodlingsprincip.

Bakgrund

Syftet med verksamheten vid Bornsjön är att se till att Bornsjön mår bra som vattentäkt och att det så förblir för lång tid framöver.

Stockholm Vatten har sedan 80-talet miljöbevakat området genom provtagning och tar ca 533 prover i Bornsjön och dess vattendrag varje år. Det har lett till att vi har en mycket djup kunskap om hur våra åtgärder har för effekt på vattenmiljön.

Sedan 1990 talet har vi arbetat tillsammans med SLU och Hushållningssällskapet med att hitta vägar för att minska fosfor-/näringsförluster från jordbruksmark. Med stöd från miljömiljarden kunde vi bygga en försöksanläggning för att testa olika jordbruksmetoder. Genom anläggningen har vi fått kunskap om vad som är bra åtgärder för att minska näringsläckage från jordbruksmark, våra studier har idag spritt sig och principerna är vedertagna inom jordbruket och genomförs ute i landet genom stödåtgärder som LOVA stöd. Vårt arbete med bra små avlopp gjorde att Naturvårdsverket valde att skriva om sina allmänna råd för enskilda avlopp.

Som ett ytterligare led i att minska näringsläckaget och att själva kunna kontrollera jordbruksmarkens påverkan tog Stockholm Vatten 2012 över stora delar av jordbruksmarken för att bruka den själva. Detta för att skapa möjlighet till att kunna vidta snabbare åtgärder vid eventuella näringsläckage och möjlighet att fullt ut implementera de metoder som våra studier visat vara effektiva. Detta innebär att vi arbetar på bred front med olika aktiviteter såsom strukturräkning samt täckdikning med kalkfilter. Åtgärder som idag ses som de effektivaste för att behålla näringsämnen på fälten och förhindra läckage ut i vattendrag.

I samband med övertagandet slutade användandet av bekämpningsmedel på de marker som Stockholm Vatten driver i egen regi och maskinparken anpassades för att bedriva ett bekämpningsmedelsfritt jordbruk.

Ekologiskt jordbruk

För att certifiera jordbruket enligt EKO/Krav finns hårt uppsatta regler kring hur marken får användas. Att inte använda bekämpningsmedel utan manuellt bearbeta bort ogräs är en del, en annan del är att ha en anpassad växtföljd för att minska trycket av svamp och ogräs. Ytterligare en del av ekoodlingen är att inga processade produkter får spridas på åkermarken vilket inte går att få dispens för.

Detta innebär för Bornsjöns del att de metoder med strukturskalkning och täckdikning med kalkfilter inte är tillåtet dvs de åtgärder som visat sig ha bäst effekt mot näringsläckage kommer inte längre att vara tillåtna.

Idag används en kalk som är samma kvalitet som det som används vid vattenverken i dricksvattenproduktionen. Den enda kalkprodukt som idag är godkänt för EKOodling är ett gips som har en kvarvarande effekt i marken i några år jämfört med den kalk som vi idag använder vars effekt kvarstår i 30-50 år.

De lovande försök som vi gjort i egen regi med att sprida vattenverksslammet på åkermark vilket inte bara minskade näringsläckaget utan även ökade skördarna kommer inte att kunna fortsätta.

Hållbart jordbruk vid Bornsjön

Vi vill driva ett hållbart jordbruk för Bornsjön. Det innebär att vi driver ett jordbruk med ekologiska principer och ett jordbruk utan bekämpningsmedel med en ekologisk växtföljd för att gynna den biologiska mångfalden. Vi vill fortsätta med strukturskalkning och täckdikning med kalkfilter för att minska näringsläckaget till Bornsjön. Vi vill även kunna använda konventionellt handelsgödsel för att få en livskraftig gröda som kan ta upp fosfor från markförrådet och att vi har möjlighet att fullt ut ha ett kretsloppstänk i bolaget och möjlighet att använda rötnings slam från matavfall och vattenverksslam i jordbruket.

SLUT

Krister Schultz

Johanna Ansker